Lausunto, hallituksen talousarvioesitys vuodelle 2024

Suomen rehtorit kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen talousarvioesityksestä vuodelle 2024.

Suomen rehtorit pitää tärkeänä, että lukiokoulutuksen kehittämiseen panostetaan, jotta se voi entistä paremmin vastata tulevaisuuden haasteisiin ja olla omalta osaltaan nostamassa suomalaisten sivistystasoa.

Opiskelijoiden oppimisen haasteet ovat merkittävästi kasvaneet viimeisten vuosien aikana. Opiskelijoiden valmiudet suorittaa toisen asteen opintoja ovat heikentyneet. Uuden oppivelvollisuuslain myötä asetetiin tavoitteeksi, että kaikki nuoret suorittavat toisen asteen tutkinnon. Opiskelijoiden oppimisen tuen järjestelmää on sen vuoksi kehitettävä, jotta se voi vastata lisääntyneeseen tuen tarpeen haasteeseen. Monia opiskelijoiden oppimisen tuen tarpeita tulee esille vasta toisen asteen aikana, joten tämä on otettava huomioon tukijärjestelmää kehitettäessä. Tukijärjestelmän kehittämisen ei kuitenkaan tulisi johtaa byrokratisoitumiseen eikä opettajien ja rehtoreiden hallinnollisen kuormituksen lisääntymiseen. Lukiokoulutuksen omat erityispiirteet on otettava huomioon tukijärjestelmää kehitettäessä. Lisäksi oppimispolun eri nivelvaiheiden välisen tiedonkulun parantaminen on tärkeää. Kyseisen uudistuksen toteuttamiseen on varattava riittävät taloudelliset resurssit sekä uudistuksen suunnitteluvaiheessa että myös tulevaisuudessa.

Lukio-opiskelijat kokevat tällää hetkellä lukio-opinnot raskaiksi ja uupumus on muodostunut pysyväksi ilmiöksi. Tavoite lisätä opiskelijoiden mahdollisuuksia tehdä yksilöllisiä valintoja on siksi kannatettava. Mahdollisuus vaikuttaa omiin opintoihinsa lisää opintojen mielekkyyttä. Nykyisellään lukio-opintoihin sisältyy kuitenkin liiaksi pakollisia opintojaksoja, jotta pelkästään pedagogisilla ratkaisuilla voitaisiin keventää opiskelijoiden työtaakkaa. Tulevaisuudessa tulisi siksi harkita mahdollisuutta lisätä lukio-opintojen valinnaisuutta muidenkin kuin erityisen koulutustehtävän saaneiden lukioiden osalta. Digitaidot ovat nyt ja tulevaisuudessa entistä tärkeämpi osa kansalaistaitoja. Digitaalinen maailma on entistä pirtaleisempi ja nopeasti muuttuva. Tekoäly tulee olemaan uusimpana elementtinä vahvasti mukana oppimisessa ja opetuksessa. Sen todellisessa hyödyntämisessä ollaan vasta aivan ensi askelilla. On tärkeää, että koko oppimispolulle luodaan selkeä ja uudistuva digioppimisen polku. Digitalisaatio ei nykyisellään itsessään tuota parempia oppimisratkaisuja, sillä monet oppimateriaalit ovat tällä hetkellä valitettavasti laadultaan sellaisia, että ne lisäävät sekä lukiolaisten että henkilökunnan kuormitusta. Kaikki tämä asettaa haasteita myös oppilaitoksen johtamiselle. Oppilaitosten johtamiseen on siksi panostettava, ja myös johdolle on luotava riittävät edellytykset uusiutua ja johtaa oppilaitoksia kohti tulevaisuutta. Digitalisaation kehittäminen vaatii myös taloudellisia panostuksia. Ilman riittävää panostusta ja henkilöresursseja digitalisaatiosta ei voida todellisuudessa saada odotusten mukaista hyötyä.

Ylioppilastutkintoa tulee kehittää, jotta sen arvo ja merkitys säilyy myös tulevaisuudessa. Mahdollisuus korvata yksi ylioppilaskoe lukiodiplomilla on kannatettava uudistus. Mahdollisuus korvata yksi tutkinnon kokeista lukiodiplomilla sekä oppivelvollisuuden laajentumisen vaikutusten huomioiminen ei kuitenkaan saa heikentää ylioppilastutkinnon vaatimustasoa. Tutkinnon järjestäminen ei myöskään saa muuttua uudistusten myötä nykyistä haastavammaksi. Jo

nykymuodossaan tutkinnon järjestäminen muodostaa merkittävän kuormitustekijän lukioiden henkilökunnalle kaksi kertaa lukuvuoden aikana.

Lukiokoulutuksen riittävä rahoitus tulee turvata. Lukiokoulutuksen yksikköhintaan sisältyy edelleen aiemmin päätetty leikkaus. Sitä ei ole poistettu tulevassa talousarvioesityksessä. Lukiokoulutuksen pitkäjänteinen kehittäminen edellyttää riittävää perusrahoitusta, joka vastaa todellisia kustannuksia, ja siksi laissa säädetty opiskelijakohtainen 996,13 euron leikkaus tulisi poistaa. Lukiokoulutukseen tuleva lievä määrärahojen kasvu on tarkoitettu korvaamaan nousseita kustannuksia sekä lisääntyneitä velvoitteita. Alkuperäisen oppivelvollisuuslain mukaista rahoitusta ei myöskään olla talousarviossa toteuttamassa täysimääräisenä, joka edelleen vaikuttaa negatiivisesti lukiokoulutuksen käytettävissä olevaan rahoitukseen. Hyvinvointialueuudistuksen myötä kasvatuksesta ja opetuksesta on tullut kuntien merkittävin toimiala. Samalla kuntien talous on kiristynyt. Talouden kiristyessä kunnat joutuvat priorisoimaan palveluitaan. Talouden kiristyminen saattaa johtaa kuntien tekemiin leikkauksiin lukiokoulutuksesta. Lukiokoulutuksen järjestäminen ei ole kunnille välttämätöntä, vaikka se on monille kunnille merkittävä imagotekijä. Kuntien on kuitenkin päätöksenteossaan otettava huomioon talouden asettamat reunaehdot.